

Tækifærið

ábyrgð á lífi og umhverfi

Kynning á Tækifærinu - starfsþjálfun fyrir ungt fólk

Af hverju er þörf á nýju úrræði og nýrri nálgun í starfsþjálfun?

Hvernig datt mér, Björk Vilhelmsdóttur, að stofna fyrirtæki 57 ára gömul?

Hvernig tengist Tækifærið Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna?

Skiljum engan eftir – grundvöllur sjálfbærni

- „Útrýming fátæktar í öllum sínum myndum og umfangi, að með talinni sárafatækt, er stærsta verkefnið á heimsvísu og ófrávíkjanlegt skilyrði fyrir sjálfbærri þróun.“
Félag Sameinuðu þjóðanna UNA Iceland. (2021).
- Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun eru 17 en byggja á 3 gildum
 - Mannréttindi í allri nálgun. (Principle One: Human Rights-Based Approach)
 - Skiljum engan eftir. (Principle Two: Leave No One Behind – LNOB)
 - Kynjajafnrétti og valdefling kvenna. (Principle Three: Gender Equality and Women's Empowerment)
United Nation (2021).

Heimsmarkmið SP – grundvöllur lífsins



Áhyggjur og draumar miðaldra félagsráðgjafa

- Síðastliðinn áratug hef ég haft auknar áhyggjur af
 - vaxandi sjúkdómsvæðingu
 - aukinni jaðarsetningu
 - fjölgun þeirra sem eru hvorki í vinnu né námi
 - lítilli trú á getu fólks – litlar kröfur gerðar til fólks
- Tel velferðarkerfið að mörgu leyti á leið frá sjálfbærni
 - margir festast í aðstæðum sem þeir vilja ekki vera í
 - við nýtum ekki mannauðinn – skiljum fólk eftir
 - þeir sem þurfa mestan stuðning samfélagsins fá minna en þeir þurfa
- Hef ákveðið að þróa þjónustu sem ég hef tröllatru á
- Hef stofnað Starfstækifærið ehf. utan um Tækifærið
- Ég vil ekki tala meira um valdeflingu – það er komin tími til að gefa fólki ábyrgð og þar með vald á eigin lífi

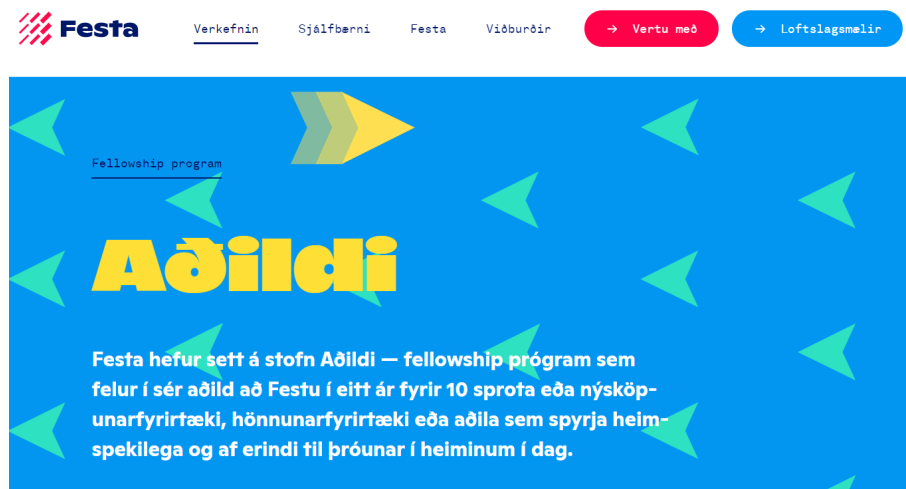
Er fólkinu á jaðrinum að fjölga?

- Fjöldi þeirra sem eru utangarðs og/eða heimilislausir á Íslandi
 - 121 einstaklingur utangarðs og/eða heimilislaus árið 2009
 - 179 einstaklingur utangarðs og/eða heimilislaus árið 2012
 - 349 einstaklingar utangarðs og/eða heimilislaus árið 2017
- Fjölgað hefur verið gistiskýlum
- Aukning í húsnæðiúrræðum fyrir heimilislausa með miklar og flóknar þjónustubarfir
- Vettvangs og ráðgjafarteymi verið sett á laggirnar
- Er fólkinu á jaðrinum að fjölga?
- Eða þjónustan að aukast / verða sýnilegri?

Tækifærið – skiljum engan eftir

- Tækifærið - starfsþjálfun ætluð ungu langtímaatvinnulausu fólki með litla formlega menntun
- Hugsunin að þátttakendur komi frá Vinnumálastofnun og félagsþjónustu
- Verður rekið af Starfstækifærinu ehf. í eigu minni
 - Verður rekið án hagnaðarsjónarmiða
 - Vinnur samkvæmt Heimsmarkmiðum SP
- Þjálfum seiglu / þrautseigju þannig að
 - fólk fái tækifæri til að nýta færni sína
 - gera það sem það vill gera - breyta lífi sínu til batnaðar

Tækifærið er eitt af Aðildum Festu – miðstöðvar um samfélagsábyrgð



Tækifærið – Hvar og hvernig?

- Uppbyggingarlotur í 13 vikur í senn – úti á landi.
 - haust. 6. eða 13. sept. – 3. eða 10. des. 2021
 - vor. 10. eða 17. jan. – 22. eða 29. apríl 2022
- Fjarlægð frá hamlandi aðstæðum og erfiðum samskiptum getur ýtt undir að fólk sjái möguleika á breytingum
- Verðum úti á landi þar sem er:
 - húsnæði fyrir marga
 - og fullt af viðhaldsverkefnum
- Hver borgar?
 - Þátttakendur greiða sjálfir fyrir mat – enda Tækifærið þjálfun í sjálfstæðu lífi og þar er ekkert elsku mamma
 - Vinnumálastofnun ef það næst að semja um starfsþjálfun á grundvelli laga um vinnumarkaðsúrræði nr. 55/2006
 - Félagsþjónusta sveitarfélaga ef samningar nást.

Ætlaður ávinningur af Tækifærinu

- Þátttakendur
 - læra hvernig megi viðhalda húsnæði og lifa á ódýran og sjálfbæran hátt
 - fá tækifæri til að tilheyra hópi og eignast samstarfsfélaga og vini
 - fá tækifæri til að búa í samfélagi án áfengis og vímuefna
 - Þátttakendur fá líkamlega uppbyggingu með daglegri hreyfingu og hollu mataræði (engar frosnar pizzur ;-)
- Áhersla á atvinnutengingu
 - Þátttakendur fá aðstoð við að finna vinnu í beinu framhaldi af starfsþjálfun
 - Þátttakendur fá aðstoð við að greina stöðu sína gagnvart námi

Tækifærið verður fyrir ...

- Fyrir þá sem eiga hættu á
 - langtíma fjarveru frá vinnumarkaði
 - langtíma fátækt
 - heilsuleysi
 - að verða utangarðs í samfélaginu
- Tækifærið stefnir að því að sinna blönduðum hópi óháð uppruna
- Gera má ráð fyrir að stór hluti verði af erlendum uppruna vegna stöðu þeirra á vinnumarkaði
- Áhersla verður á ungt fólk á aldrinum 18 – 30 ára

Hugmyndafræði Tækifærisins

- Sjálfbærni felst í
 - ábyrgð á eigin lífi – sem í ofanálag bíður upp á betri lífsgæði
 - ábyrgð á umhverfinu – sem býður upp á ódýrara og umhverfisvænna líf
 - Trúum á hringrásarhagkerfið
 - Nýtum allt sem nýtanlegt er
 - Elskum náttúruna
 - Ástundum frið gagnvart okkur sjálfum, öðrum og heiminum
- Valdefling – gefur fólki vald til að stýra eigin lífi á eigin ábyrgð
- Höfum trú á vilja og getu hvers og eins
- Horfum á styrkleikanna
- Gerum kröfur í samræmi við getu
- Umburðarlyndi - tökum fólki eins og það er

Hverjir aðrir munu vinna í Tækifærinu?

- Mannauður frá Vinnumálastofnun – af atvinnuleysisskrá
- Fjöldi fólks á atvinnuleysisskrá í atvinnugreinum sem nýttast
 - Byggingariðngreinar 341
 - Kennaramenntun og skylt 311
 - Listnám á háskólastigi 412
 - Matvælaiðn 410
 - Rafiðngreinar 193
 - Umhverfis-/raunvísindi 747
 - Verk- og tæknifræði 374
 - **Samtals 2.788**
- Örugglega einhver sem vill vinna fyrir Tækifærið / Starfstækifærið ehf.
- Svo þarf annað menntað og lífsmenntað fólk
 - Til dæmis félagsráðgjafa / náms- og starfsráðgjafa / iðjuþjálfra
- Allir sem vinna fyrir Tækifærið þurfa að hafa tekist á við sjálfa sig og vera edrú og sáttir

Hvað gengur mér til? - Af hverju ég?

- Reynsla af því hvað viðhorf – tiltrú – ábyrgð skiptir öllu
 - Mamma – gafst aldrei upp og gaf mér oft spark í rassinn
 - Þórhallur B. Jóseppson kennari – sem hafði trú á mér
 - Heilsustofnun NLFÍ í Hveragerði – minnti mig á að taka ábyrgð á eigin heilsu
- Við megum ekki gefast upp
 - flestir eiga sína erfiðu tíma – líka svona flottar konur eins og ég

Athugasemdir

SAMRÆMD PRÓF:	Raðeink. Athugasemdir
1. Móðurmál	C
2. Erlent mál <i>enska</i>	D
3. Raungreinar	C
4. Samfélagsgreinar	
5. Stærðfræði	C
6. Sund V. stig	

Lokið ☒ Ólokið ☐

**GRUNNSKÓLINN
BLÖNDUÓSI**

24. maí 1979

Af hverju að einblína á unga hópinn?

- Minna menntaður (52% hjá ungur, 36% hjá 30-70 ára)
- Sjálfvirknivæðing mun hafa mun meiri áhrif á þennan hóp
- Hafa í meira mæli orðið fyrir atvinnutengdum áföllum í COVID
 - Eiga ekki eignir, starfsreynslu né annað sem hjálpar í erfiðum aðstæðum
- Langtímafátækt, jaðarsetning og sérstaklega lítil lífsgæði og heilsuvandi ef ekkert er að gert
- Kostnaður samfélagsins óheyrilegur
- Tilhneiging í framfærslumálum á Íslandi:
 - Brotthvarf frá námi
 - Atvinnuleysisbætur
 - Fjárhagsaðstoð sveitarfélags
 - Endurhæfingarlífeyrir
 - Örorka
- Engin sáttur á örorku. Þar ríkir fátækt, óvirkni og meirihlutinn vill vinna

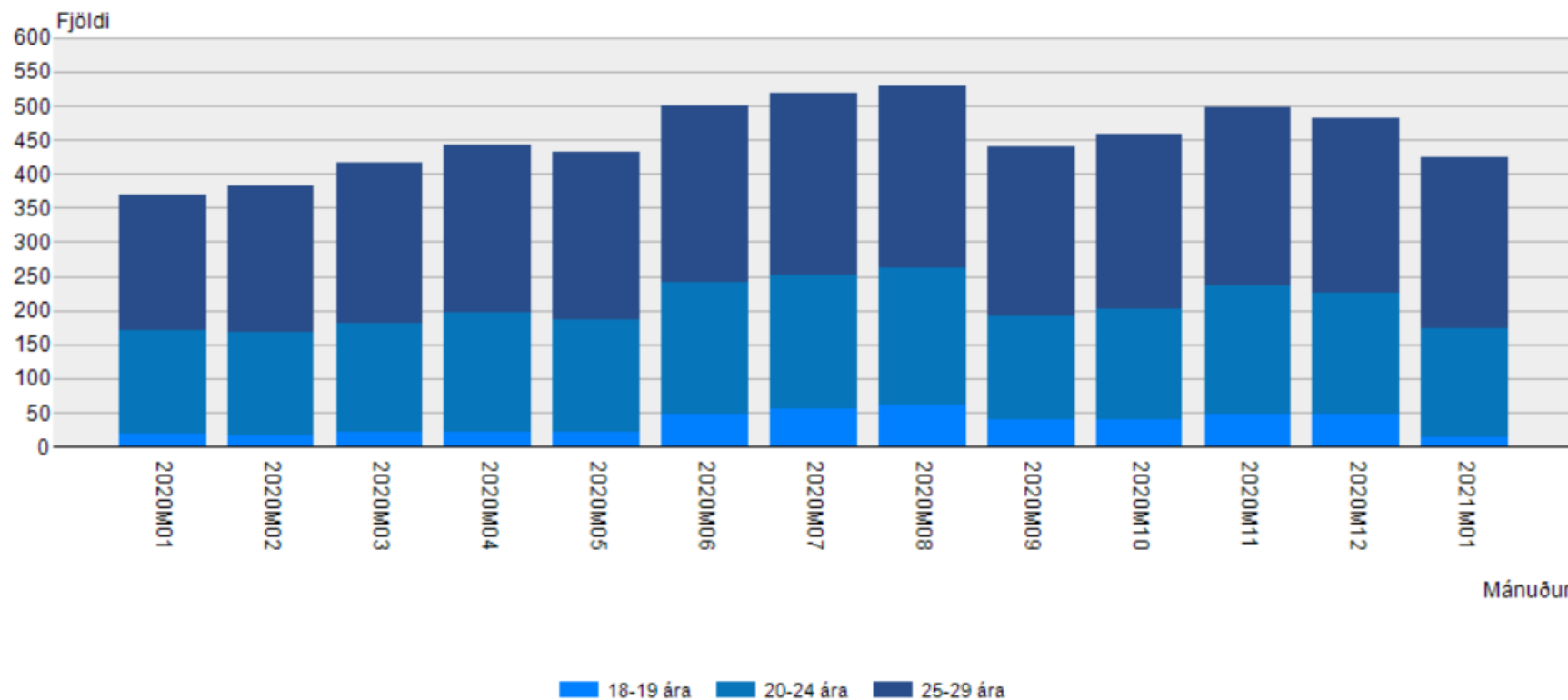
Atvinnulaust ungt fólk á Íslandi

- Atvinnuleysi í janúar 2021 var 12.8% - tæplega 22.000 einstaklingar
- 6.405 þeirra eru á aldrinum 16-29 ára
 - þar af 3.352 eða 52% bara með grunnskólamenntun (42% hjá heild)
 - þar af 1.107 eða 17% hafa verið atvinnulaus lengur en 12 mánuði
 - 2.872 einstaklingar á aldrinum 18-29 ára eru með erlent ríkisfang
- Ekki bara vandi vegna COVID. Atvinnuleysi í feb. 2020 var 5%
- Þá voru 3.000 einstaklingar á skrá VMST á aldrinum 16-29 ára
 - þar af 1.709 eða 57% bara með grunnskólamenntun
 - þar af 371 eða 12% hafa verið atvinnulaus lengur en 12 mánuði
 - 1.119 einstaklingar á aldrinum 18-29 ára voru með erlent ríkisfang

Ungt fólk með fjárhagsaðstoð til framfærslu

Velferðarsvið Reykjavíkurborgar. (2021).

Fjárhagsaðstoð. Fjöldi notenda eftir tegund aðstoðar, aldri og fjölskyldugerð. með Aldur og Mánuður. Fjárhagsaðstoð til framfærslu, Samtals.



Hverjir missa störfín vegna sjálfvirkni?

- Kyn. Karlar líklegri til að vera í störfum sem hverfa
- Menntun. Minni menntun = meiri líkur á að sjálfvirknivæðing taki yfir
 - Svíptingarnar mestar fyrir þá sem hæst hafa lokið grunnskólaprófi. Um helmingur þeirra starfa er líklegur til að hverfa með öllu og önnur 45% líkleg til að taka miklum breytingum
- Búseta. Meiri líkur á fækkun starfa í dreifbýli
- Aldur. Yngra fólk verður fyrir meiri áhrifum af sjálfvirknivæðingu
 - Miklar líkur á að um helmingur starfa hjá fólki á aldrinum 15–24 ára verði fyrir áhrifum af sjálfvirknivæðingu
- Uppruni.
 - Um 26% einstaklinga á vinnumarkaði með íslenskt ríkisfang munu verða fyrir miklum áhrifum af sjálfvirknivæðingu en um 59% þeirra sem eru með erlent ríkisfang.

Forsætisráðuneytið. (2019).

Hvað virkar fyrir unga hópinn?

Rannsóknir Norrænu velferðarmiðstöðvarinnar 2015-2016 meðal ungs fólks 18 – 29 ára með geðraskanir og fagfólks sem vann með þeim sýnir:

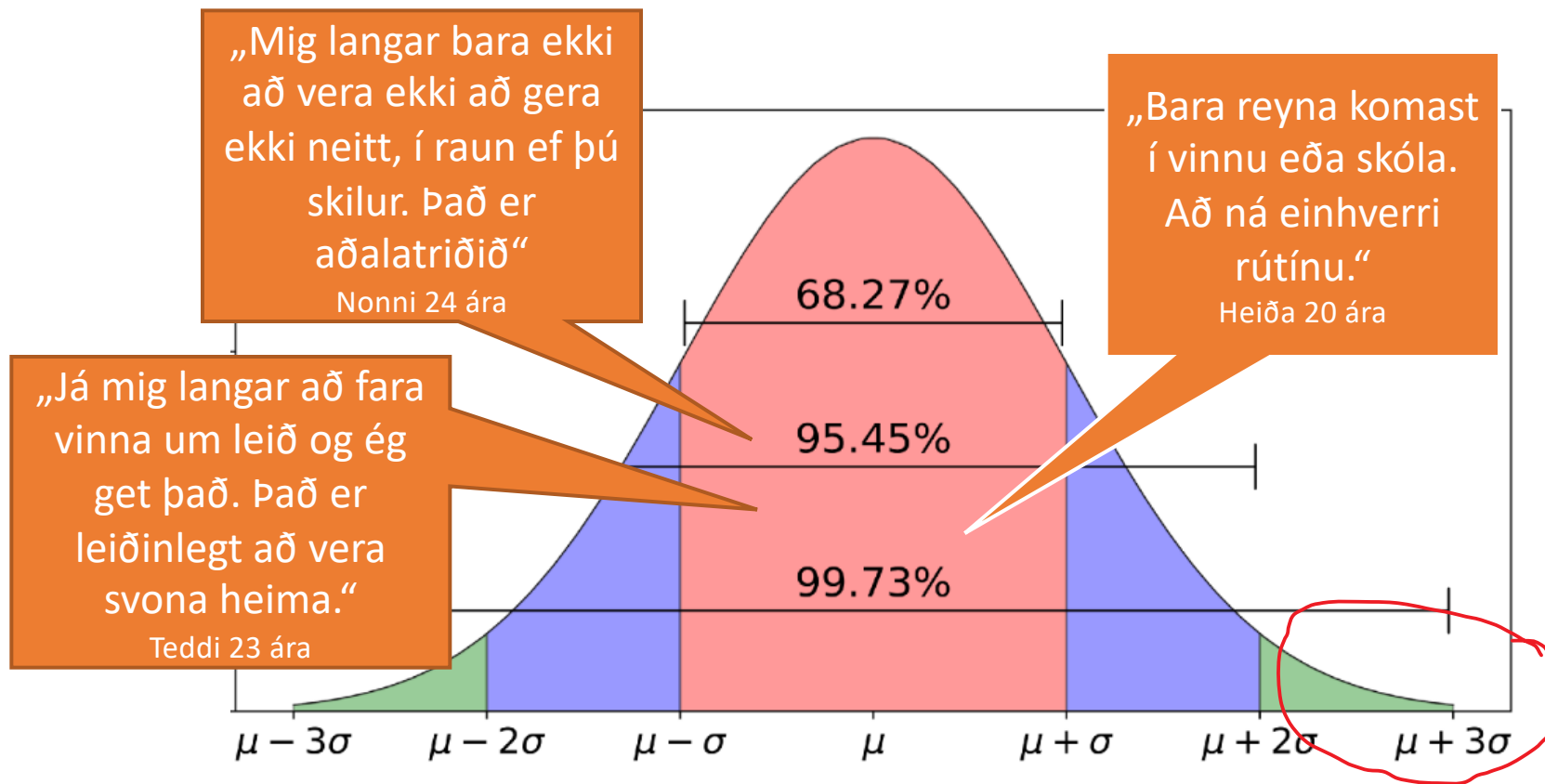
1. Hópurinn er jaðarsettur og vill breytingar á lífi sínu
2. Ungu fólkið sýndi eindregin vilja til þátttöku í vinnu og eða námi
3. Menntun er þeim mikilvæg, má þó ekki vera of formleg
4. Þau vilja fá tækifæri til að stjórna eigin lífi - valdeflast
5. Þau vilja tilheyra hóp / samfélagi
6. Þau vilja að á þau sé hlustað og þau séð eins og þau eru
7. Finnst of mikið horft til veikleika þeirra og of lítið á það sem þau geta

Nordic, 2016 a, b, c og d

Í MA rannsókn minni 2016 (7 ungir einstaklingar) og framhaldsrannsókn 2018 (9 ungir einstaklingar) kom fram skýr vilji til vinnu og eða náms

Björk Vilhelmsdóttir, 2017, 2018 og 2019

Unga fólkið vill vera með – á manneskjurófinu / vera normal



Ný nálgun - gegn sjúkdómsvæðingu

- Sjúkdómanálgun dregur úr valdeflingu þar sem flestir upplifa að sjúkdómar séu ekki á þeirra valdi
- Í dag fer öll starfsendurhæfing fer í gegnum VIRK á grundvelli laga 60/2012
 - Engin fær þjónustu án heilsubrests og ferlið verður að byrja hjá lækni
- Ungu fólkið í rannsókn minni 2018 fannst þau vera viðfangsefni heilbrigðiskerfisins
- Þau skilgreindu sig út frá sjúkdómsgreiningum / röskunum
- Þau höfðu ekki ábyrgð á eigin lífi, þau biðu lækningar
- Þegar þau voru spurð af hverju þau sinntu ekki námskeiðum og öðru sem þeim bauðst, var svarið:
 - „Ég er með svo mikinn athyglisbrest“ Nonni 24. ára
 - „Ég er með rosamikið ADHD og eftir meðgönguna þá varð ég kvíðin og svona.“ Dóra 24. ára
- Því er lagt upp með félagslega styrkleikanálgun sem valdeflir

Ísland í dag eins og Hallgrímskirkja – erfitt að vera normal og massinn á jaðrinum



„Við erum með þetta box
sem allir eiga að fara í
sem er alveg hræðilega
lítið og ljótt. Bara ef þú
ert ekki þar, ertu komin
með frávik.“ Náms- og
starfsráðgjafi

Þörf á starfsþjálfun til framtíðar

- Þjóða þarf upp á fjölbreyttari úrræði á grundvelli laga um vinnumarkaðsaðgerðir nr. 55/2006
- Í janúar 2021 tók einungis 9% þeirra sem eru á atvinnuleysissskrá þátt í úrræðum / starfsþjálfunarverkefnum á vegum Vinnumálastofnunar
 - Flestir í námi á framhaldsskóla- og háskólastigi
- Það þarf starfsþjálfun til framtíðar
 - Sem tekur til þeirra þúsunda sem hafa einungis grunnskólamenntun
 - Þeirra sem ekki geta hugsað sér formlegt nám
 - Sem byggir upp þá færniþætti sem samfélagið kallar eftir
- Í framtíðinni er mikilvægt að fólk búi yfir getu til
 - að leysa flókin vandamál
 - að beita gagnrýninni hugsun og skapandi hugsun
 - að eiga gott með samskipti við annað fólk.

Forsætisráðuneytið. (2019).

Tækifærið vill þróa vinnutengda starfsþjálfun

- Frekari kynningu má nálgast á heimasíðu Tækifærisins
- www.taekifaerið.is
- www.taekifaerid.is
- Munum Heimsmarkmið sameinuðu þjóðanna
- Berjumst gegn fátækt
- Skiljum engan eftir

Heimildir

- Albæk, K., Asplund, R., Barth, H., Lindahl, L., Simson, K, V. og Vanhala, P. (2015). Youth unemployment and inactivity. Kaupmannahöfn: TemaNord.
- Björk Vilhelmsdóttir. (2017). Ungt lesblint fólk utan skóla og vinnu. Óbirt MA verkefni í Félagsráðgjafadeild HÍ. Reykjavík: Háskóli Íslands. <http://hdl.handle.net/1946/26621>
- Björk Vilhelmsdóttir. (2018). Horfur ungs fólks sem er hvorki í námi né vinnu. Ársrit VIRK um starfsendurhæfingu 2018. Sótt af <https://www.virk.is/is/moya/news/horfur-ungs-folks-sem-er-hvorki-i-nami-ne-vinnu>
- Björk Vilhelmsdóttir. (2019). Leiðir langtíma óvinnufærni til fátæktar? Ársrit VIRK um starfsendurhæfingu 2019. Sótt af <https://www.virk.is/is/moya/news/leidir-langtima-ovinnufaerni-til-fataektar->
- Félag Sameinuðu þjóðanna UNA Iceland. (2021). *Heimsmarkmiðin*. Sótt af <https://www.un.is/heimsmarkmidin/heimsmarkmidin/>
- Félagsráðgjafafélag Íslands. (1997). *Síðareglur*. Sótt af <https://felagsradgjof.is/sidareglur-islenskra-felagsradgjafa/>
- Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands. (2016). *Staða ungs fólks með örorku- eða endurhæfingarlífeyri*. Sótt af https://www.stjornarradid.is/media/velferdarraduneyti-media/media/skyrslur2016/Stada_ungs_folks_med_ororku_13.10.2016.pdf
- Forsætisráðuneytið. (2019). *Ísland og fjórða iðnbyltingin*. Sótt af <https://www.stjornarradid.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=03be6340-3bfc-11e9-9436-005056bc4d74>
- Guðný Björk Eydal og Björk Vilhelmsdóttir. (2019). Hvaða hindrunum mætir ungt fólk sem er utan vinnu og skóla. *Tímarit félagsráðgjafa*, 1(13). Sótt af <http://www.timaritfelagsradgjafa.is/article/view/2915/1652>
- Guðný Björk Eydal og Klara Valgerður Brynjólfssdóttir. (2015). Ungt fólk í kreppu: Atvinnu-, fjárhags- og félagsstaða. *Tímarit Félagsráðgjafa*, 1(9). Sótt af <http://www.timaritfelagsradgjafa.is/article/view/1896>
- Lög um vinnumarkaðsaðgerðir nr. 55/2006

Heimildir frh.

- Norden. (2016). *Creating participation for youth with mental health problems*. Stockholm: Nordic Centre for Welfare and Social Issues. Sótt af <https://nordicwelfare.org/nb/publikationer/creating-participation-for-youth-with-mental-health-problems-no/>
- Norden. (2016a). *In focus: Mental health among young people*. Stockholm: Nordic Centre for Welfare and Social Issues. Sótt af <https://nordicwelfare.org/nb/publikationer/in-focus-mental-health-among-young-people/>
- Norden. (2016b). Relationship between young people and welfare services. Helsinki: Nordic Centre for Welfare and Social Issues. Sótt af <https://nordicwelfare.org/nb/publikationer/relationship-between-young-people-and-welfare-services-no/>
- Norden. (2016c). When someone has to take charge. Stockholm: Nordic Centre for Welfare and Social Issues. Sótt af <https://nordicwelfare.org/nb/publikationer/when-someone-has-to-take-charge/>
- Olafsson, J. og Wadensjö, E. (2012). Youth, education and labour market in the Nordic countries: Similar but not the same. Stockholm: Friedrich Ebert Stiftung. Sótt af <http://library.fes.de/pdf-files/id/09468.pdf>
- Sameinuðu þjóðirnar. Sjálfbærnimarkmið til 2030. Sótt af <https://unsdg.un.org/2030-agenda/universal-values/leave-no-one-behind>
- Samtök Atvinnulífsins. (2021). Menntadagur atvinnulífsins - *Færni til framtíðar*. Sótt af <https://sa.is/frettatengt/frettir/menntadagur-atvinnulifsins-i-beinni>
- United Nation (2021). *Universal values*. Sótt af <https://unsdg.un.org/2030-agenda/universal-values>
- Velferðarsvið Reykjavíkurborgar. (2021). *Fjárhagsaðstoð. Fjöldi notenda eftir tegund aðstoðar, aldri og fjölskyldugerð*. Sótt af https://velstat.reykjavik.is/PxWeb/pxweb/is/VELSTAT/VELSTAT_100.%20Manadarleg%20tolfraedi_02.%20Fjarhagsadstod/VST02001a.px/?rxid=927af813-ab81-4705-ad64-dc7fa3b600ba